

شکاف درآمد و هزینه در صندوق‌های روسی

با افزایش میانگین سنی جمعیت روسیه و افزایش شمار افرادی که ماهانه از صندوق بازنشستگی کشوری روسیه دریافت می‌کردند، هزینه‌های صندوق رشد کرد و از منابع مالی و درآمد‌هایش پیشی گرفت. از طرف دیگر، بیش از یک دهه است که شمار شاغلان روسیه در سطحی معادل ۷۵ میلیون نفر تثبیت شده و نگران‌کننده‌تر اینکه انتظار می‌رود شمار نیروهای شاغل در سال‌های آتی، کاهش پیدا کند. این بحرانی است که اقتصاد روسیه را مانند دیگر کشورهای صنعتی اروپای غربی، تهدید می‌کند. به عبارت دیگر، در شرایطی که تعداد افراد پرداخت‌کننده مالیات و حق بیمه در هر ماه ثابت است، ولی شمار افرادی که باید ماهانه مستمری بازنشستگی دریافت کنند،

هر روز بیشتر می‌شود. در حال حاضر، سهم صندوق بازنشستگی کشوری روسیه از تولید ناخالص داخلی این کشور، افزایش پیدا کرده است، ولی این افزایش، به دلیل ارتقای راندمان نیروی کار و به دنبال آن، افزایش حق بیمه‌های پرداختی نبوده و همین مسئله، مشکل آفرین شده است. از طرف دیگر، در دو سال اخیر، قیمت نفت در بازار جهانی نزولی داشته و این کاهش قیمت نفت موجب شد که دولت هم منابع مالی کافی برای پرکردن شکاف موجود در فاصله درآمد و هزینه صندوق‌های بازنشستگی نداشته باشد. بار مالی زیادی که برای تأمین منابع مالی صندوق‌های بازنشستگی روی دوش دولت قرار دارد، موجب شد حتی در سال‌هایی که قیمت نفت بالاتر از ۱۰۰ دلار هم بود، دولت روسیه با کسری بودجه مواجه شود. کارشناسان می‌گویند، یکی دیگر از دلایل وضعیت کنونی صندوق‌های بازنشستگی در روسیه، بی‌توجهی دولت بوده است. تا آن زمان که دولت از درآمدهای کلان نفت و گاز طبیعی برخوردار بود و هر شبکه نفت را با قیمت بیش از ۱۰۰ دلار در بازار مبادله می‌کرد، پول کافی برای تأمین مالی صندوق داشت و هیچ‌گاه به ضرورت این اصلاحات توجه نمی‌کرد، اما در شرایط فعلی، وضعیت تغییر کرده است. قیمت نفت کاهش پیدا کرده و تحریم‌های اقتصادی علیه روسیه، بحران بزرگی در اقتصاد این کشور ایجاد کرده است. در این شرایط، فشار مالی ناشی از کمبود منابع مالی صندوق‌های بازنشستگی، هر روز بیشتر از قبل می‌شود. از طرف دیگر، در ابتدای قرن بیست‌ویکم میلادی، امید به زندگی مردان در روسیه ۵۹ سال بوده است و به همین دلیل، تغییر قوانین بازنشستگی در کشور، ضرورت نداشت. اما بی‌توجهی به این مسئله، باز هم شرایط را بدتر کرد؛ زیرا مردم هم‌اکنون دید روشنی در مورد وضعیت صندوق و شرایط اقتصاد ندارند و هر تغییر کوچکی، می‌تواند با مخالفت‌های زیادی همراه باشد. در سال‌های اخیر، دولت تلاش کرده است تا اصلاحاتی در سیستم ایجاد کند، ولی به نظر نمی‌رسد این مشکل به این سرعت حل شود، زیرا بالغ بر ۴۰ درصد از مردم، در شرکت‌ها و سازمان‌هایی کار می‌کنند که حق بیمه کامل را برای کارمندان‌شان پرداخت نمی‌کنند. از طرف دیگر، سرعت پیرشدن جمعیت در روسیه، مانند بسیاری دیگر از کشورهای جهان، بسیار زیاد است. در ژان، هم‌اکنون ۲۵ درصد از مردم بالاتر از ۶۵ سال سن دارند و از آنجا که نرخ مولودیم بسیار پایین است، انتظار می‌رود سهم سالمندان تا دوده آینده، افزایش چشمگیری پیدا کند. در نتیجه، سیستم بازنشستگی ژان، باید بیش از منابع مالی‌ای که دریافت می‌کند، به مستمری‌بگیران پرداخت داشته باشد. در آلمان هم شرایط کم و بیش بر همین منوال است و انتظار می‌رود تا پنج سال آینده، ۲۰ درصد از تعداد جمعیت کاسته‌شود. در آمریکا هم سیستم بازنشستگی، با مشکلات زیادی روبه‌رو است و تمامی این کشورها به فکر راهکاری برای کاهش فشار مشکلات هستند، ولی هنوز مشکلات به قوت خود باقی است. اما شرایط روسیه در کوتاه‌مدت، بسیار وخیم است؛ زیرا پیش‌بینی می‌شود تا ۱۵ سال آینده، ۱۰ میلیون نفر از نیروهای شاغل در این کشور، کاهش پیدا کند. در این بازه زمانی، تعداد زیادی از شاغلان امروز، به جمع بازنشستگان اضافه می‌شوند، ولی تعداد افرادی که متولد دهه ۱۹۹۰ میلادی هستند و به بازار کار اضافه می‌شوند، بسیار کم است.

بیمه معلولیت و بازنشستگی

تحقیقات نشان داده است که برنامه‌های بیمه معلولیت می‌توانند نقش مهمی در خروج افراد سالخورده از نیروی کار ایفا کنند؛ اما تأثیر واقعی برنامه‌های بیمه معلولیت، در مشارکت نیروی کار در کشورهای مختلف چیست؟ «دیوید ای‌وایز» اقتصاددان مشهور، در کتاب «برنامه‌های تأمین اجتماعی و بازنشستگی در سراسر جهان: بیمه معلولیت و بازنشستگی» به صراحت به این سوال پاسخ می‌دهد. او اطلاعاتی را در مورد برنامه‌های بیمه معلولان و سایر راه‌های بازنشستگی در بیش از دوازده کشور، در این کتاب جمع‌آوری کرده است. داده‌های موجود در کتاب «برنامه‌های تأمین اجتماعی و بازنشستگی در سراسر جهان» به روش قابل مقایسه‌ای ارائه شده است.

۱۴ | آنتی‌رو

یکشنبه ۲۴ دی ۱۳۹۶ • شماره صد و سی و هفت

A T I P E H N O

است و همین مسئله سبب شد دولت، برای توزیع مجدد این درآمد بین مردم تصمیم بگیرد. در اولین گام، افزایش دستمزد بازنشستگانی که سال‌ها برای ارتقای رشد اقتصاد کشور کار کرده بودند، در دستور کار قرار گرفت و اجرا شد. از طرف دیگر، در سال ۲۰۰۵ میلادی - یعنی قبل از اینکه دولت افزایش دستمزد‌ها را اعلام کند - بازنشستگان این کشور اعتراضات زیادی در مورد میزان دستمزدشان داشتند و همین مسئله، انگیزه اولیه رشد دستمزد را ایجاد کرد. اما افزایش دستمزد‌ها، یک مسئله است و رشد سریع تعداد بازنشستگان، یک مسئله دیگر. آمار نشان می‌دهد که در فاصله سال‌های ۲۰۰۱ تا ۲۰۰۸ میلادی، شمار بازنشستگان در روسیه در سطح ۳۸/۵ میلیون نفر بود، ولی از سال ۲۰۰۸ میلادی تا کنون، شمار بازنشسته‌ها در کشور رشد کرده است و هم‌اکنون بیش از ۴۱/۵ میلیون نفر در روسیه حقوق بازنشستگی دریافت می‌کنند. نکته مهم این است که تا سال ۲۰۲۰ میلادی، تعداد بازنشسته‌ها در این کشور به بیشتر از ۴۴ میلیون نفر می‌رسد. درحالی که تعداد افراد شاغل، رشد چشمگیری نخواهد کرد. کارشناسان از آغاز قرن حاضر، با اشاره به پیامدهای وابستگی صندوق‌های بازنشستگی به بودجه دولت، پیش‌بینی می‌کردند شرایط تغییر کند. پیشنهاد آنها این بود که روسیه برای تأمین نیاز مالی صندوق، باید از منابع مالی دیگری استفاده کند؛ زیرا تمرکز روی درآمد نفت، برای تأمین منابع مالی، صحیح نیست. در آن زمان، منبع اصلی تأمین منابع مالی برای صندوق بازنشستگی، صندوق ثروت ملی روسیه بود که در سال ۲۰۰۸ میلادی و همزمان با ایجاد صندوق ذخیره در این کشور ایجاد شد. استفاده از منابع این صندوق، به عنوان پشتوانه صندوق بازنشستگی دولتی در روسیه انجام شد، اما توانست مشکلات اقتصادی صندوق را از بین ببرد.

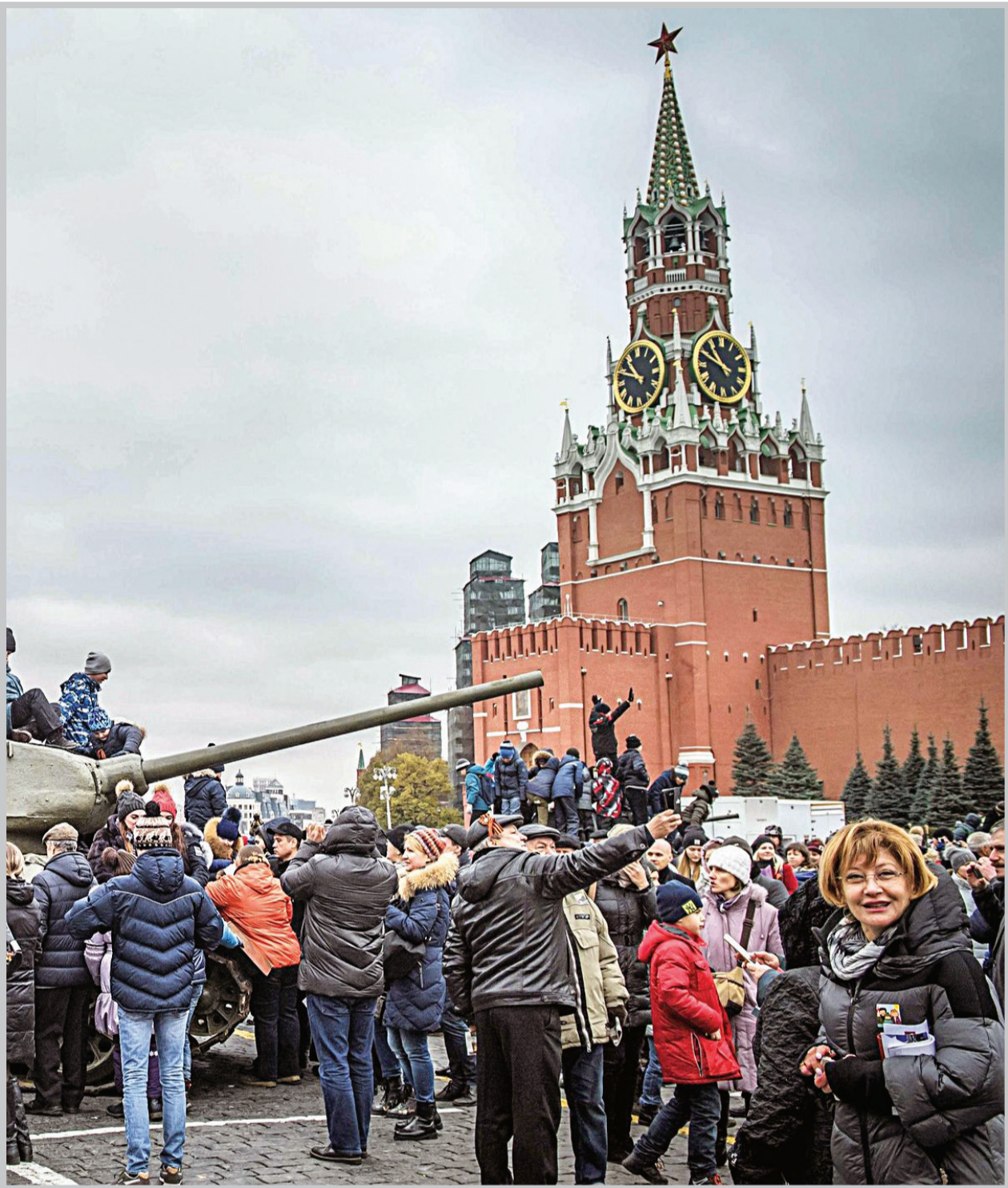
وابستگی به حقوق بازنشستگی

به هر ترتیب، شرایط سیستم بازنشستگی روسیه به گونه‌ای پیش رفته که اکنون این سیستم، به یک جسد متحرک تبدیل شده است. به این معنی که هزینه‌ها بسیار بیشتر از منابع مالی است. برای مثال در سال ۲۰۱۵، کسری بودجه صندوق‌های بازنشستگی ۵۴ میلیارد دلار بود که با کمک بودجه دولت تأمین شد؛ دولتی که خود نیز با مشکل تأمین منابع مواجه بود.

طبق پیش‌نویس بودجه سال ۲۰۱۶ تا ۲۰۱۸ میلادی، سیستم بازنشستگی روسیه سالانه با کسری ۳/۷ هزار میلیارد روبلی روبه‌رو خواهد بود که باز هم این کسری، باید از طریق بودجه دولت تأمین شود. بنابراین دولت روسیه در سال‌های آتی، همچنان کسری بودجه را تجربه می‌کند و اقتصادش با مشکلات ناشی از این مسئله روبه‌رو خواهد بود. کارشناسان می‌گویند، چنانچه لازم بود کسری‌های سیستم بازنشستگی، از طریق صندوق ثروت ملی تأمین شود، ظرف کمتر از ۱۶ ماه تمامی منابع مالی صندوق از بین می‌رفت. این درحالی است که مطالعات نشان می‌دهد، ۹۳ درصد از بازنشسته‌ها در روسیه تنها با اتکا به درآمد بازنشستگی خود زندگی می‌کنند و با وجود اینکه این مبلغ ممکن است برای تأمین تمامی نیازهای‌شان کافی نباشد، برای اشتغال و کسب درآمد مازاد، اقدام نمی‌کنند. از طرف دیگر، تنها ۸ درصد از سالمندان روسیه اعلام کردند که از خانواده و فرزندان خود، کمک مالی دریافت می‌کنند و بقیه تأکید کردند که تنها با مستمری‌های دریافتی در هر ماه، گذران زندگی می‌کنند. این درحالی است که در آمریکا، دستمزد‌های بازنشستگی، تنها ۳۸ درصد از کل درآمد ماهانه سالمندان را تشکیل می‌دهد. همه این افراد، از محل‌های دیگری کسب درآمد می‌کنند و بعد از بازنشستگی، در مشاغلی که امکان‌ش را داشته باشند، مشغول خواهند شد.

راه‌حل

تحلیلگران بر این باورند، برای حل این مشکل، در اولین گام باید سن بازنشستگی رشد کند تا مردم برای سال‌های طولانی‌تری مالیات بر درآمد یا حق بیمه بپردازند. پیشنهاد آنها این است که هر ساله، سن بازنشستگی در کشور، شش ماه افزایش پیدا کند تا اینکه به تدریج به ۶۲ سال برای زنان و مردان برسد و حتی برخی از مقامات اقتصادی بر ضرورت رساندن سن بازنشستگی به ۶۵ سال تأکید دارند. تفاوت سن بازنشستگی زنان و مردان هم مسئله دیگری است که موجب شد، فشار بر صندوق‌ها افزایش پیدا کند. به بیان دیگر، باید سن بازنشستگی زنان و مردان یکسان شود و تمامی نیروهای کاری، با وضعیت یکسانی در مقابل قانون کار قرار بگیرند.

شرایط سیستم بازنشستگی روسیه به گونه‌ای پیش رفته که اکنون این سیستم، به نوعی بحران دچار شده است. به این معنی که هزینه‌ها بسیار بیشتر از منابع مالی است.

روسیه می‌خواهد با اصلاحات جلوی بحرانی‌تر شدن اوضاع را بگیرد

نظام بازنشستگی روس‌ها هم حسابی ناخوش است!

حامد رسولی

روزنامه نگار

بازنشستگی، از مالیاتی تأمین می‌شود که دولت، از درآمد افراد شاغل دریافت می‌کند. طبق قوانین این کشور، نرخ مالیات بر درآمد در روسیه، برابر با ۲۲ درصد است که تمامی این مبلغ، توسط کارفرما پرداخت می‌شود. ۱۶ درصد از این مالیات ۲۲ درصدی، وارد سیستم پرداخت جاری می‌شود؛ به این معنا که برای تأمین مستمری بازنشستگان کنونی صرف می‌شود؛ درحالی که شش درصد باقیمانده وارد سیستم تجمیعی و به عنوان سرمایه صندوق، نگهداری و در حوزه‌های مختلف سرمایه‌گذاری می‌شود. در سال‌های بحران اقتصادی - که نرخ رشد درآمد مردم، به اندازه تورم نبوده است - دولت قانونی تصویب کرد تا شاغلان در پرداخت بیمه تجمیعی، آزاد باشند. بنابراین، شمار زیادی از

زاویه دید

آمار نشان می‌دهد که در فاصله سال‌های ۲۰۰۱ تا ۲۰۰۸ میلادی، شمار بازنشستگان در روسیه در سطح ۳۸/۵ میلیون نفر بود، ولی از سال ۲۰۰۸ میلادی تا کنون، شمار بازنشسته‌ها در کشور رشد کرده است و هم‌اکنون بیش از ۴۱/۵ میلیون نفر در روسیه حقوق بازنشستگی دریافت می‌کنند. نکته مهم این است که تا سال ۲۰۲۰ میلادی، تعداد بازنشسته‌ها در این کشور به بیشتر از ۴۴ میلیون نفر می‌رسد. درحالی که تعداد افراد شاغل، رشد چشمگیری نخواهد کرد.